

TRØNDSK- konferansen

31.10.2023

Palma Kleppe

Tema for TRØNDSK:

*I skvis mellom oppdrag, lovverk,
forventninger og politiske ambisjoner.*

Tittel:

Bare ikke si det til foreldrene

De største endringene i barnehagesektoren de to siste tiåra:

- **2006:** Barnehage skifter departement fra Barne- og familiedepartementet til Kunnskapsdepartementet. Barnehage blir en del av utdanningsløpet, og rammeplanen oppgraderes.
- **2010:** Kommunene får ansvaret for barnehagene, tilskuddssatsene blir opp til kommunene.
- **2016:** Barnehageopprøret oppstår som en reaksjon på innholdet i rammeplanen
- **2017:** Ny rammeplan for barnehagene med 270 krav til barnehagens innhold (uten krav til språkkartlegging).
- **2018:** Barnehageopprøret er høringsinstans på Stortinget i forbindelse med lovfesting av pedagog- og bemanningsnormer.
- **2018:** Foreldreundersøkelsen offentliggjøres på Udir
- **2019:** Bemannings- og pedagognormer lovfestes.

“Alle” er opptatt av kvalitet i barnehagen:

- *Kvalitet i barnehage handler om antall barn per ansatt, stabilt, tilstrekkelig og godt kvalifisert personale (Forskning.no)*
- *Barnehager med høy kvalitet har høy voksen–barn-tetthet og godt kvalifiserte ansatte. (Meld.St.6 2019-2020)*
- *Bedre kvalitet i tilbudet til barna gjennom økt kompetanse hos de ansatte, god ledelse og tilstrekkelig bemanning (Regjeringens reviderte kompetansestrategi 2023- 25)*
- *Barnehagelærere er nøkkelen til kvalitet i barnehagen (Kunnskapsminister Tonje Brenna i forordet til regjeringens reviderte kompetansestrategi 2023-25)*

Allikevel er situasjonen denne:

En stor andel barnehagelærerne blir syke av jobben sin, slutter før de blir det, eller førtidspensjoneres

- Barnehagelærerne er den yrkesgruppen med mest sykefravær i landet.
- Barnehagelærerne er på topp tre av alle yrkesgrupper når det gjelder sykefravær som skyldes diagnoser som angst, depresjon, og søvnlidelser.
- 47 prosent av barnehagelærerne opplever høyere emosjonelle krav, mot et snitt på 20 prosent i andre yrker.
- 14 prosent av barnehagelærerne har også blitt utsatt for vold og trusler om vold på arbeidsplassen, mot et snitt på 6,6 prosent i andre yrker
- 29 prosent av barnehagelærerne at de ser for seg å slutte i jobben i løpet av 1-3 år. De fleste av dem som sier dette er 40 år eller yngre.
- 10 prosent av barnehagelærerne sier at de ser for seg å jobbe i barnehage i mer enn 10 år til.
- En av tre barnehagelærere har forlatt yrket
- Gjennomsnittlig pensjonsalder for barnehagelærere er 59,3 år.

- Sykefraværet blant de andre yrkesgruppene i barnehagene utenom barnehagelærere, er tredje størst av alle yrker
- En av tre uten barnehagefaglig utdanning har grunnskole som høyeste fullførte utdanning.

Styrere vurderer bemanningen som uforsvarlig:

Har det i løpet av siste år hendt at bemanningssituasjonen har vært så lav at det har vært utrygt eller uforsvarlig for barna å være der?

Her er det svar kun fra de 456 barnehagestyrerne som har svart at de har nokså eller svært dårlig bemanning i sine barnehager.

Alle ansatte er sammen med barna halvparten av arbeidstiden sin:

«Vår kartlegging av tidsbruk til ulike aktiviteter viser at både kommunale og private barnehager oppgir at mindre enn 50 prosent av tiden til de ansatte er Direkte pedagogisk aktivitet (tid med barna).»

- Forberedelser og rydding i forbindelse med måltider.
- Annet arbeid på avdeling.
- Planlegging, oppfølging og dokumentering av pedagogisk aktivitet.
- Samhandling med foreldre.
- Samhandling med andre.
- Faglig utvikling, forbedringsarbeid og kompetanseheving.

FUB nasjonalt, oppnevnt av Kunnskapsdepartementet, på deres nettside:

Krever bedre bemanning

FUB har bedre bemanning som en av sine hjertesaker. Utvalget mener blant annet:

- *Møter og planleggingstid til de ansatte skal regnes utenom grunnbemanningen.*
- *Bemanningsnormen gjelder i dag per barnehage. FUB mener den må gjelde på hver avdeling for å sikre at alle barn har tilstrekkelig med ansatte på avdelingen.*
- *Bemanningsnormen i barnehagen må ses opp mot barnehagens åpningstid.*

Forutsetningene for kvalitet: *Et stabilt, tilstrekkelig og godt kvalifisert personale* “- ser ikke ut til å være til stede.

De ansatte er enten syke, det er for få av dem, eller de må utføre andre oppgaver knyttet til driften.

Og hvorfor skulle folk utdanne seg til jobb i barnehage?

BARNEHAGEUTDANNINGENE

Fritt fall i søkere som vil bli barnehagelærere

Regjeringen vil at flere skal bli barnehagelærere, men søkertallene faller dramatisk. Antallet som har barnehagelærerutdanning som førstevalg er nær halvert på fire år.

Dette er dessverre fakta, og er grunnproblematikken for den situasjonen vi er i nå:

#sidet- historie 4:

Bemanningsnorm i barnehagen, hurra!(...)

I mine øyne er dette en vits. Jeg har jobbet over 20 år i barnehage, og opplever at det aldri har vært verre. Barnegruppa er større. Åpningstida er lengre. Barna er yngre når de starter i barnehagen. Oppgavene er flere, og kravene større. Bemanninga er den samme.

Krisen er et faktum:

Krise i barnehagene: Ansatte slår alarm

Bemanningen er for lav, frustrasjonen og fraværet øker og de ansatte flykter til andre jobber.

**Politiske innrømmelser-
men hva med politisk
handling?**

Spørsmål til Sanner i 2018:

Du er vår sjef. Visste du hvor uforsvarlig forholdene er?

Svar:

Kunnskapsministeren sier de mange sterke historiene gjør inntrykk.

– De viser at det er behov for flere ansatte i barnehagene, sier Sanner.

Han mener imidlertid at regjeringens foreslåtte norm er et godt første skritt på veien.

– Det blir flere ansatte, og det blir også flere med pedagogisk utdanning med den nye pedagognormen, sier Sanner.

Kari Nessa Nortuns første uttalelse som ny Kunnskapsminister 16 oktober 2023,

Min jobb, som kunnskapsminister, blir å gi alle barn like muligheter og lærerne og barnehageansatte tid til å være med barna og gjøre alt det som gjorde at de valgte jobben sin i utgangspunktet.

Men.. så ikke allikevel?

– Det er viktig å understreke at det er kommunene og barnehageeierne som er ansvarlige for å sørge for at barnehagene oppfyller bemanningsnormen, og for at det til enhver tid er nok ansatte på jobb til at personale kan drive en tilfredsstillende og forsvarlig virksomhet gjennom hele dagen. Vi forventer at dette følges hver eneste dag. Dette gjelder uavhengig av minimumskravene, og skal være oppfylt hele åpningstiden, og også ved sykdom og annet fravær. Det innebærer at barnehageeieren må sette inn vikarer ved behov.

Krisen i barnehagene er et *politisk* ansvar.

Men er det noe vi i barnehagene kan gjøre annerledes?

Hva kan du som styrer gjøre?

- Hold blikket på at du skal drive en *pedagogiske virksomhet* basert på pedagogikkfaglige vurderinger. Det er ikke service og næring som er vår sektor, og vår oppgave ikke å holde liv i kommersielle tilbydere av programmer, verktøy, kartlegginger ol.
- Informer foreldrene om de faktiske forholdene når det kommer til bemanning, ressurser og kompetanse. Støtt dine ansatte i å “si det til foreldrene”.
- Få foreldrene på lag- de er potensielt kraftfulle samarbeidspartnere.
- Rett lojaliteten mot barn og ansatte. Det er vår profesjonelle plikt (barnehagelov og arbeidsmiljølov), og vårt ansvar som arbeidsgivere. Det er ikke definert noe sted at vår lojalitet skal gå til eier.
- Vær kritisk til hvilke oppgaver du pålegger de ansatte. Hva er lovpålagt- hva er ikke? Hva gagner barna- hva gjør ikke?
- Utfordre eierne: hvilke forutsetninger får du som sørger for at lovverket for barnehager kan innfris? Ikke ta over/ kompenser for eiers ansvar for å sørge for det!
- Stå i at dine valg kan slå negativt ut på brukerundersøkelsene. Bruk det eventuelt til barnehagens fordel, gjennom å beskrive fordelene barna får av dine valg.
- Ha nulltoleranse for trakassering av ansatte. Still krav til foreldrene, og vær tydelige på at standarder dere setter for barna for et trygt og godt psykososialt miljø ikke får noen effekt hvis foreldrene er de som trakasserer og mobber. Lag skriftlige rutiner for foreldresamarbeid, der både det de kan forvente av dere og dere av dem er beskrevet.

Hva kan barnehagelærere gjøre?

- Ta initiativ til og bidra til faglige, kritiske og saklige diskusjoner om prioriteringer på arbeidsplassen din.
- Delta i barnehagefaglige diskusjoner i det offentlige rom- med faglige og saklige argumenter. Synliggjør kompetansen du har som fagperson.
- Bidra med profesjonell motstand. Si JA til ting som behøves og er pedagogisk hensiktsmessige. Si NEI til det andre. Det er ikke din jobb å lære barna førstehjelp, å svømme, å lage fiskeoppskrifter eller opprette innsamlingsaksjoner.
- Anerkjenn din faglige kompetanse; i Norge er det kun *barnehagelærere* som har kunnskap om barnehagepedagogikk, og barn i barnehage. Det har ikke psykologer, sosionomer, EQ- terapeuter, økonomer eller rådmannen i kommunen.
- Ikke la noen overbevise deg om at du trenger verktøy og programmer, uten at du vurderer det som hensiktsmessig selv. Ingen barn trenger å lære om grønne eller røde tanker- de trenger at du er til stede for dem og bruker din fagkompetanse på jobb.
- La barnas leke være det barnehagen sentrerer rundt. Vis det i praksis gjennom å velge vekk det som står i veien for lek.
- Blir du pålagt oppgaver som ikke egentlig er din jobb? Si nei takk, og be om at noen med kompetanse på området gjør det.
- Bidra til bevisstgjøring på arbeidsplassen din om tidstyveri som gir mindre tid til kjerneoppgavene. Prioriter hardt.
- Foreldre har på samme måte som barnehagen ansvar for god og konstruktiv kommunikasjon om barna. Still krav til foreldrene hvis det motsatte skjer, og sørg for at det blir tatt videre. Sett en standard.
- Vær åpen til foreldrene om at og når det er lite bemanning, og baser et tillitsbasert foreldresamarbeidet på det.
- Ikke jobb i fritiden din.

Hva må politikerne gjøre?

- Ikke be oss snakke opp yrket uten at dere sørger for rammevilkår som gjør at yrket kan anbefales.
- Økt ansvar og oppgaver på oss, må gjenspeiles i gjensidige forpliktelser fra deres side.
- Bemanningsnormen må bli reell- i dag er den en papirnorm.
- Økt pedagogandel er helt nødvendig- og må ses i en sammenheng med bemanning.
- Intern kompetanseheving er en illusjon (ref. spriket i kompetansenivå i sektoren). Sørg for høyere kompetansekrav for alle som skal jobbe i barnehagene og gi oss de grunnleggende verktøyene vi trenger for å sørge for å ivareta kvalitetsstandarden dere har satt: *Barnehager med høy kvalitet har høy voksen–barn-tetthet og godt kvalifiserte ansatte.* (Meld.St.6. 2019-2020)
- Lytt til og inkluder fagorganisasjonene i det som har med vår sektor å gjøre. Det er vi som har skoene på, og som vet hvor det trykker.
- Enhver avgjørelse på vegne av barn skal være basert på Barnekonvensjonens prinsipp om Barnets beste. Allikevel finnes det ikke formelle prosesser for å vurdere om barnets beste blir ivaretatt når avgjørelser tas på vegne av barn (inkludert barnehagebarn)- og med det vannes prinsippet ut og blir tilfeldig. Sørg for et system som vurderer barnets beste!
- Lytt mindre til arbeidsgiverorganisasjonene (Pbl, NHO). Eierperspektivet er ikke nødvendigvis/ sjelden i samsvar med prinsippet om barnets beste.
- Dere må handle NÅ. Om kort tid har vi alle rømt fra sektoren.